

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

**HUSNIXAT O'QITISH TEXNOLOGIYASI
O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:

100000 – Ta'lim

Ta'lim sohasi:

110000 - Ta'lim

Ta'lim yo'nalishi:

60110400 – Boshlang'ich ta'lim

Chirchiq – 2024

Fan kodi: HO-Tex 1704	O'quv yili 2027-2028	Semestr 7	Kredit 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	60	60	120
2.	Husnixat o'qitish texnologiyasi I. Fanning mazmuni. Talabalarda husnixat bilan yozish malakalarini hosil qilish; boshlang'ich sinflarda husnixat darslarini rejalashtirish va tashkil etishga o'rgatish; husnixat daqiqlariga uslubiy yondashuv, boshlang'ich ta'limda o'qitishning zamonaviy metodlarni qo'llashga o'rgatishdir. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Husnixatga o'rgatishning maqsad va vazifalari, uning ta'limiy ahamiyati. Husnixatga o'rgatishning maqsad va vazifalari, ahamiyati. Yozuvlar tarixi haqida umumiy ma'lumot. O'zbek yozuvi tarixi. 2-mavzu. Yozuv haqida ma'lumot. O'zbek yozuvi tarixi. Yozuv – biror tilda qabul qilingan maxsus belgilar yig'indisi. Yozuv tushunchasi tilning tovush elementlari (so'z, bo'g'in, tovushni ifodalovchi belgilarni emas, balki pikografiya, ideografiya shakllarini ham o'z ichiga oladi). 3-mavzu. Xattotlik san'ati tarixi. Xattotlik san'ati. Xattotlik maktablari haqida ma'lumot. O'zbek xalqi uzoq asrlik tarixida yaratib qoldirgan madaniy me'rosida xattotlik san'ati alohida o'rin egallaydi. Arab istilosidan so'ng o'rta Osiyo xalqlari tomonidan islom dinining qabul qilinishi munosabati bilan arab yozuvi ham kirib keladi. 4-mavzu. Xattotlik maktablari haqida ma'lumot Eski maktabda harflarni nusxaga qarab, alfavit tartibida katta-katta qilib yozish "sarxat" deb atalib, ba'zan sarxat yozish bir-ikki yilga cho'zilgan. Sarxat yozishga o'rgatilganidan so'ng "murakkabot", ya'ni harflarni bir-biriga qo'shib yo'zib o'rgatilgan. Hozirgi kunda maktablarimiz oldida turgan muhim vazifalardan biri o'quvchilarning savodxonligini oshirishdir. O'quvchilarning savodxonligini oshirishda toza va chiroyli yozuvning roli katta. Ulug' rus pedagogi K.D. Ushinskiy husnixat darslariga alohida e'tibor berib, dastlabki orfografik malakalar husnixat darslarida tiklanadi', - degan edi.		

5-mavzu. Husnixatga o'rgatishning grafik asoslari Hozirgi yozuv shriftiga tavsif. Bosh va kichik, yozma va bosma harflar, ularning grafik asoslari. yozilishiga ko'ra xususiyatlari. Yozma harflarning yakka, so'z tarkibida yozilishidagi turli xususiyatlariga ko'ra tasnifi 6-mavzu. Husnixatga o'rgatish tamoyillari (Onglilik tamoyili. Genetik tamoyil. Takrorlash tamoyili. Ko'rgazmalilik tamoyili) Husnixatga o'rgatish tamoyillari. Onglilik tamoyili. Genetik tamoyil - harflarni guruhlash, shakli. Takrorlash tamoyili. Ko'rgazmalilik tamoyili - ko'rgazmali vositalar 7-mavzu. Husnixatga o'rgatish tamoyillari (Bolaning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish tamoyili. Yozuvga o'rgatishning o'qishga o'rgatish bilan bir paytda amalga oshirish tamoyili. Chiroyli yozuvning imlo bilan bogliqligi tamoyili. Savodli yozuvning grafik bilimlar bilan bogliqligi tamoyili). 8-mavzu. Husnixatga o'rgatishning metod va usullari (Chiziqli usul. Genetik usul. Namunaga qarab yozish usuli. Namunaga qarab ko'chirish usuli. Nus'ha ko'chirish usuli. Tasavvur orqali yozish usuli) 9-mavzu. Husnixatga o'rgatishning metod va usullari (Ritmik usul (sanoq-ohang) usuli. Harf shakllarini tahlil qilish usuli. Yozuv malakasini ongli o'zlashtirish usuli. Qo'l harakatini mashq qildirish usuli. Qo'l uzmasdan yozish usuli. Xatolar ustida ishlash usuli) 10-mavzu. Husnixatga o'rgatishning gigiyenik shartlar Yozuv qurollari va ulardan foydalanish. Yozuv daftariga qo'yiladigan talablar. Ruchkadan foydalanishga qo'yiladigan talablar. 11-mavzu. Husnixatga o'rgatishning metodik shartlari. O'qituvchining namunaviy yozuvi. Orfografik - to'g'ri, aniq va tushunarli qilib yozishni talab etish 12-mavzu. O'quvchilar yozuviga qo'yiladigan talablar Husnixat darslarida grafik me'yorlar. Dastlarni to'g'ri tutish talablari 13-mavzu. Yozuv qurollari va ulardan foydalanish Yozuv qurollari va ulardan foydalanish. Yozuv daftariga qo'yiladigan talablar. Ruchkadan foydalanishga qo'yiladigan talablar. 14-mavzu. Boshlang'ich sinfda husnixat daqiqlarining mazmuni va o'quv materialiga qo'yiladigan talablar Talabalarning husnixat daqiqlarining mazmuni va o'quv materiallariga qo'yiladigan talablar haqidagi tushunchalarini aniqlash. Ma'ruza mavzusi	3
---	---

yuzasidan talabalar tuzgan test topshiriqlari tahlili. Talabalar tomonidan 3-sinf uchun ishlab chiqilgan husnixat daqiqalarini rejalashtirishlari

15-mavzu. Husnixat daqiqalarini rejalashtirishga qo'yiladigan

Husnixat daqiqasining mazmuni. Husnixat daqiqasining o'quv materialiga qo'yiladigan talablar

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Husnixat daqiqalarining mazmuni va unga qo'yiladigan me'yoriy talablar bo'yicha ona tili dasturi tahlili. Kichik harflarni bir xil elementlariga ko'ra guruhlash, qisqa va uzun qiya to'g'ri unsurlarni yozish.
2. Ilmoq va halqa unsurlari kichik harflarni guruhlash, ilmoq va halqa unsurlarini yozish. Ilmoq va halqali kichik harflarni yozish
3. Yarim oval va to'liq oval unsurlari kichik harflar guruhlash va yozish. Kichik harf birlikmalari ishtirok etgan so'zlar yozish.
4. Yuqoridan boshlab yoziladigan harflar va ular ishtirok etgan so'zlar yozish: B, D, E, F, G, H, J, K, O', I, O, P, Q, R.
5. Yuqoridan boshlab yoziladigan harflar va ular ishtirok etgan so'zlar yozish: Z, G', SH, CH, S, T, U, V, Z, Y.
6. Pastdan boshlab yoziladigan harflar va ular ishtirok etgan so'zlar yozish: A, I, M, N
7. Ustki qismidan tutashiriladigan o, o', v harfli so'zlar yozish.
8. O'rta qismidan tutashiriladigan b, f, g, j, q, y, g', ng harfli so'zlar yozish.
9. Ostki qismidan tutashiriladigan harfli so'zlar yozish: a, d, e, k, i, h, l, m, n, r, t, u, x, z, sh, ch, p.
10. Tutashiruvchi unsurlar bosh harflar va ular ishtirok etgan so'z va gaplar yozish: A E, G, H, L, J, I, M, Q, R, U, X, Y, Z, E, SH, CH.
11. Tutashiruvchi unsursiz bosh harfli so'z va gaplar yozish: B, D, F, N, O, P, S, T, O'. Raqamlar yozish va uning tahlili.
12. 1-4-sinfda husnixat daqiqalarini rejalashtirish va uning tahlili.
13. 1-4-sinf uchun husnixat daqiqalarini ishlanmasini tayyorlash va ularning tahlili.
14. Rasmiy ish qog'ozlarini yozish: taklifnoma, tilkat, tushuntirish xati, salom xat, ariza, qaror, dololetnoma, bayonnoma. Ularning tahlili.
15. Raqamlar yozish va uning tahlili

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarining jamoaviy tarbiya va yakka taribda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka taribda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni

tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Husnixat va uni o'qitish texnologiyasi pedagogik fan sifatida.
2. Husnixatga o'rgatish – yozma nutqni shakllantirishning birinchi bosqichi.
3. Husnixat o'qitish texnologiyasining boshqa fanlar bilan aloqasi.
4. Yozuvning pedagogik va ijtimoiy ahamiyati.
5. Husnixatga o'rgatish ona tili o'qitish texnologiyasining muhim qismi sifatida.
6. Husnixat texnologiyasiga oid adabiyotlar tahlili.
7. Husnixatga o'rgatishning bog'lanishli nutqni shakllantirishdagi o'rni.
8. Husnixatga o'rgatishning nazariy va amaliy masalalari.
9. Husnixatga o'rgatishning didaktik xususiyatlari.
10. Husnixatga o'rgatishning tarbiyaviy ahamiyati.
11. Husnixatga o'rgatishning o'qish ta'limi bilan bog'liqlik jihatlari.
12. Husnixatga o'rgatishda xatolarda ustida ishlash.
13. Husnixatga o'rgatishga doir uslubiy ishlanmalar tayyorlash.
14. Husnixatga o'rgatishga doir me'yoriy hujjatlar ustida ishlash.
15. Husnixatga o'rgatishning metodik hamda tarixiy ahamiyati.
16. Husnixatda o'quvchi fe'l-atvorining aks etishi.
17. Husnixatga o'rgatishning pedagogik va psixologik xususiyatlari.
18. Husnixatga o'rgatishning ona tili o'qitish texnologiyasi bilan uzviy bog'liqligi.
19. Husnixatga o'rgatishning manbalari ustida ishlash.
20. Yuqoridan va pastdan boshlab yoziladigan harflar ustida ishlash.
21. Ustki, ostki va o'rta qismidan tutashiriladigan harflar ustida ishlash.
22. Tutashiruvchi unsurlar va unsursiz bosh harflar ustida ishlash.
23. Husnixatning imlo bilan bog'liqlik xususiyati.
24. Maktabda husnixatga o'rgatishning metodik shartlariga amal qilishning hozirgi holati.
25. XX asrning 2-yarmida husnixatga o'rgatish texnologiyasining rivojlanish tarixi.
26. Husnixat metodikasining rivojlanishida Mirhabib G'ulomovning xizmatlari.
27. Husnixatga o'rgatishning grafik asoslarini ishlab chiqishda Y. Abdullayevning faoliyati.
28. Yarim oval va to'liq oval unsurlari kichik harflarni guruhlash va ularni yozishga o'rgatish usullari.
29. Kichik harf birlikmalarini yozishga o'rgatish usullari.
30. Yuqoridan boshlab yoziladigan harflar: B, D, E, F, G, H, J, K, O', I, Z, G', SH, CH. Ularni yozishga o'rgatish usullari.
31. Pastdan boshlab yoziladigan harflar: A, I, M, N. Ularni yozishga o'rgatish usullari.
32. Ustki qismidan tutashiriladigan o, o', v harfli so'zlar yozishga o'rgatish usullari.

	33. O'rt qismidan tutashiriladigan b, f, g, j, q, y, g, g', ng harfli so'zlarni yozishga o'rgatish usullari. g' 34. O'stki qismidan tutashiriladigan harflar: a, d, e, k, i, h, l, m, n, r, t, u, x, z, sh, ch, p. Ularni yozishga o'rgatish usullari. 35. Tutashiruvchi unsurlar bosh harflar: A E, G, H, L, J, I, M, Q, R, U, X, Y, Z, E, Sh, Ch. Ularni yozishga o'rgatish usullari. 36. Tutashiruvchi unsursiz bosh harflar: B, D, F, N, O, P, S, T, O'. Ularni yozishga o'rgatish usullari.
3.	VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: Ta'lim natijalari: Kursni tugatgan talabalar: Husnixatga o'rgatish tushunchalari va tamoyillarini chuqur tushunishini namoyish etadi; Husnixatga o'rgatish metodlarining mohiyatini chuqur tahlil qiladi; Kasbiy faoliyatda muammolarni hal qilish uchun mos husnixatga o'rgatish metod va vositalarini qo'llay biladi; Kurs natijasiga ko'ra ega bo'ladigan kompetensiyalar (KK): Kelajdagi kasbiy faoliyatda Ona tili va o'qish savodxonligi, Matematika, Texnologiya, Tabiiy fanlar, fanlari sohalari bo'yicha bilim, malaka va ko'nikmalarga ega bo'ladi. (KK-1); Turli ijtimoiy guruhlarining ehtiyojlariga mos ravishda madaniy-ma'rifiy dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish qobiliyatiga ega bo'ladi (KK-4).
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hiyo qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. S.Matchonov, H. Bakiyeva, X.G'ulomova, SH.Yo'ldosheva, G. Xolboyeva "Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi" Darslik Toshkent 2023 2. A. Karimjonov, F.I.Ochilov, D.A.Karimjonova "Metodikai ta'limi husnixat" Toshkent 2023

3. Husanboyeva Q., Hazratqulov M., Xolsaidov F. Ona tili va o'qish savodxonligi metodikasi. – T.: "Innovatsiya-ziyo". 2022	XI. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Абдуллаев Й., Йўлдошева Ш. Янги алифбо ва имло. Т., 2000. 2. Boboyeva D.R. Bolalarni nutqini o'stirish nazariyasi va texnologiyasi. – T.: "Innovatsiya-ziyo". 2022 3. Masharipova U., Umarova M., Baynazarova D., Napiyeva M. "Ona tili : 1-sinf. O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma" - T.; "Sharq" 2014. 4. M.G'ulomova, K.Tursunova, D.Po'latova "Chiroyli yozuv malakalarini shakllantirish" uslubiy qo'llanma Toshkent-2013 5. O.Jabborova, G.To'rayeva "Husnixat-sifatli ta'lim asosi" o'quv-uslubiy qo'llanma. Toshkent-2024 Axborot manbalari www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi sayti. www.uz.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi sayti. www.espu.uz – Chirchiq davlat pedagogika universiteti sayti www.ziyounet.uz – O'zbekiston Respublikasi axborot ta'lim tarmog'i www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi www.unilibrary.uz – Oliy ta'lim muassasalarining yagona elektron kutubxona axborot tizimi
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024 yil " <u>28</u> " <u>08</u> " <u>08</u> "dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: Z.A.Umarova - CHDPU "Boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrasida dotsenti vazifasini bajaruvchi, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD). S.B.Tilavova - CHDPU "Boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrasida o'qituvchisi.
9.	Taqrizchilar: X.B.Norbo'tayev - Termiz davlat pedagogika instituti professori, pedagogika fanlari doktori (DSc) O.M.Jabborova – CHDPU "Boshlang'ich ta'lim metodikasi" kafedrasida dotsenti, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD).